

Гурін К. В.

(наук. кер. — доц. Лобач К.В)

*студент V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ПРИДНІСТРОВСЬКИЙ КОНФЛІКТ

Розпад Радянського Союзу і зникнення його із політичної карти світу призвів до пожвавлення багатьох «заморожених» конфліктів, що мали міжнародний характер. До них можна віднести конфлікт у Нагірному Карабаху, Грузино-абхазський конфлікт, а також Придністровський. Дослідження Придністровського конфлікту є актуальним і досі, адже існує низка проблем, пов'язаних з його врегулюванням.

Придністров'я – це частина території Молдови на лівому березі річки Дністер. На той момент близько 2/3 населення Молдови мало румунське походження, тому ця частина населення хотіла зблизитися із сусідами на заході – із Румунією та Європейським Союзом і зберегти цілісність Молдови. А східна частина Молдови хотіла зберегти близькі відносини із Росією та Україною, як це було за часів існування Радянського Союзу, а також створити власну державу.

Напружені відносини між придністровськими сепаратистами та молдовською елітою призвели до виникнення воєнних дій на території Молдови. Важливою деталлю у розгортанні серйозного конфлікту стало проголошення Придністровською Молдавською Республікою (ПМР) своєї незалежності 25 серпня 1991 року – на два дні раніше, ніж це зробила Республіка Молдова (27 серпня 1991 року). Проте, Придністровська Молдавська Республіка і досі невизнана як самостійна держава.

Варто сказати, що саме стратегія суперництва супроводжувала даний конфлікт на усіх його етапах. Таких етапів (або фаз) є чотири. Перша з них – передконфліктна, що розпочалася одразу після розпаду СРСР. На даному етапі сформувалися головні елементи конфлікту: сторони, об'єкт, мотиви, цілі. Визначальним стимулом мобілізації населення Придністров'я у конфлікті стало мовне питання. Мовна політика Молдови, а саме повернення до молдавської мови з латинським алфавітом в той час як сепаратисти були схильні до російської та української мов. Мовне питання, очевидно, не стало основною причиною конфлікту, але допомогло мобілізувати суспільство проти спільного «ворога». У цих діях простежуються продумані політичні технології придністровської еліти. Початок ескалації конфлікту припадає на середину 1992 року, коли збройні сили Молдови намагалися розгромити військові формування у Придністров'ї і прагнули відновити суверенітет над цією територією. Їм чинили опір загони ополченців, гвардійців республіки, чорноморських козаків, загони УНА-УНСО [1].

Проте, відчайдушна спроба виявилась марною, адже молдовська армія у кілька разів поступалася озброєнням та важкою за участі російських військ «14-ї армії», що базувалась в Придністров'ї. Фаза ескалації конфлікту як періоду найжорсткішого протистояння між сторонами припадає на 19 червня 1992 року. У цей день війська Молдови з військовою технікою проникли на територію Придністров'я у місто Бендери. Жорстокі вуличні бої розпочалися із перестрілки біля поліцейської дільниці, що згодом переросло у масштабні бої. Битва за Бендери тривала до 21 червня 1992 року. Про принципи врегулювання конфлікту у Придністров'ї було домовлено в угоді між президентом Молдови Мірчою Снегуром та президентом Російської Федерації Борисом Єльциним від 21 липня 1992 року. Головним пунктом стало визнання сторонами угоди територіальної цілісності Молдови і права Придністров'я «самостійно вирішувати власну долю». Аналізуючи дану угоду між Молдовою та Росією, стає зрозуміло, що обидві сторони лише «заморозили» даний конфлікт, не спромігшись владнати його.

Даний конфлікт по сьогоднішній день знаходиться у стадії деескалації, а його довготривалість призводить до збільшення зацікавлених у ньому сторін. Безперечно, найбільше у врегулюванні конфлікту зацікавлена Молдова, адже мова йде про її територіальну цілісність. Європейський Союз також прагне своєю допомогою врегулювати Придністровський конфлікт, адже він дестабілізує східні кордони ЄС. Незважаючи на незначну площу Придністров'я – всього 4163 км², дана територія є «ласим шматком» для інших держав, зокрема Російської Федерації.

Однією із причин такої поведінки Російської Федерації у даному конфлікті є стратегічний інтерес Москви. Очевидним є той факт, що Росії вигідно не вирішувати Придністровський конфлікт, а тримати дану територію у невизначеному становищі щодо Молдови чи України. Адже при потребі дестабілізувати політичне становище України достатньо лише нагадати населенню даних прикордонних територій про невирішену проблему етнічних земель, оскільки сучасне Придністров'я за винятком міста Бендери до 1940 року було частиною України.

Російські олігархи володіють акціями масштабних та потужних підприємств у ПМР. А у випадку, якщо Молдова все-таки інтегрується в Європейський Союз, то виникає велика ймовірність націоналізації цих підприємств. Також, у Придністров'ї розташовані російські військові частини й склади озброєнь і дуже поширена контрабанда людей та зброї в центральну Європу. Тому втрачати таку «золоту жилу» через врегулювання Придністровського конфлікту було б нераціональним рішенням. Варто також згадати трагічні події 19 – 21 червня 1992 року у місті Бендери. Битва за це місто не була безпідставна, адже це одне із економічно найрозвиненіших міст Придністров'я. Досі у ньому функціонують завод кабельно-провідникової продукції «Молдавкабель», який постачає найбільші

об'єми своєї продукції до Росії, України, Білорусії, Молдови. Функціонує також велике підприємство по пошиву взуття «Флоаре», швейна фірма «Вестра» та інші. Важливим моментом є те, що найміцніші торговельні відносини ці підприємства мають із Росією, куди експортують величезну частку своєї продукції. На сьогоднішній день у місті Бендери функціонує близько 800 підприємств малого бізнесу та більше 2 000 індивідуальних підприємств. Отож, з економічної точки зору, врегулювання конфлікту у Придністров'ї не є вигідним для російської сторони [2].

Москва намагається використовувати різноманітні важелі впливу на Придністров'я. Зокрема це прослідковується у висуванні прокремлівських кандидатів на пост президента Придністров'я.

Російська Федерація, що має статус посередника у даному конфлікті, на сьогоднішній день використовує метод політичного тиску. Це спостерігається у заявах Президента Російської Федерації Володимира Путіна, який намагається зробити Придністров'я членом Митного союзу Росія-Білорусія-Казахстан для унеможливлення інтеграції до ЄС. Ще одним чинником, що перешкоджає євроінтеграції є російська православна церква. Сьогодні у багатьох містах Придністров'я широко розгортається пропаганда Православної церкви на чолі з Патріархом Кирилом, яка виступає «проти» Європейського Союзу і «за» Митний союз. Отже, Росія під покровительством своєї церкви різноманітними способами перешкоджає зближенню Придністров'я з ЄС. Ще одним дестабілізаційним фактором є наявність російської армії на території Придністров'я. У період ескалації конфлікту та під час битви за місто Бендери 14-та російська армія виступала із миротворчою функцією. Проте, по сьогоднішній день частина збройних сил Російської Федерації перебувають в країні. Наразі там розміщено два піхотні батальйони, функція яких сьогодні полягає в охороні величезного арсеналу боєприпасів, що залишилися від 14-ої армії. Росія, як зацікавлена сторона у невіршенні Придністровського конфлікту, робить все можливе для того, аби зберегти свої позиції у Східній Європі по відношенню до Європейського Союзу [3].

Дослідивши політичну ситуації у Придністров'ї, важко сказати як вона буде розвиватися далі. Можливими сценаріями розвитку є наступні:

1. Придністровський конфлікт буде врегульований Російською Федерацією за допомогою так званого «проекту Козака». Цей проект був розроблений першим заступником адміністрації президента РФ Дмитром Козаком і передбачає, що Молдова буде об'єднана, але за умов збереження домінуючого впливу Кремля в регіоні.

2. Придністров'я приєднається до свого західного сусіда – Румунії. Про такий хід подій мріяли придністровські сепаратисти у 90-их роках. Цей процес передбачає злиття політичних систем двох держав, що передбачає великі труднощі.

3.Третій сценарій розвитку – європеїзація Придністровського конфлікту. Даний шлях розвитку Придністров'я є малоімовірним, оскільки Придністровська Молдавська Республіка є самопроголошеною державою, частиною Молдови, тому вона не може стати повноцінним членом Європейського Союзу. Якщо брати до уваги Молдову взагалі, то вона на даному етапі робить чималі успіхи на шляху до європейської інтеграції.

4.Найреальнішим сценарієм розвитку подій у Придністров'ї є збереження неврегульованого конфлікту на невизначений час. Це у свою чергу може призвести до ще більшого погіршення соціально-економічного становища у державі, тотальної еміграції. Такий розвиток подій не є вигідним для самого Придністров'я, але задовольняє третіх сторін, наприклад Російську Федерацію [2].

В той час, коли Придністров'я по суті є економічно відсталим регіоном, більшість населення якого працює за межами країни, бюджет Придністров'я частково фінансується Російською Федерацією, періодично виникають заклики до об'єднання з Україною, що несе Україні значні загрози. Придністров'я зараз використовують, як дестабілізаційний чинник в регіоні, для перешкоди інтеграції Молдови та України в ЄС. У вирішенні даного конфлікту найбільше зацікавлена саме Україна, оскільки на території Придністров'я проживає значний відсоток українців, невирішеність придністровського конфлікту загрожує пожвавленню сепаратистських тенденцій в Україні.

Література:

1.Звездова О. О. Україна у вирішенні придністровського Конфлікту на сучасному етапі. Наукові праці. Політологія / О.О. Звездова // Випуск 200. Том 212. – с.29–31.

2.Єрмоленко Д. Придністровський конфлікт у міжнародних відносинах: витоки, сучасний стан та перспективи розв'язання / Д. Єрмоленко // Віче. – 2009. – №6. –С. 10.

3.Сценарії розвитку придністровського конфлікту виклики європейській безпеці: [Електронний ресурс]/ Режим доступу: http://iwr.org.ua/img/IWP-Transnistria_FULL.pdf

Ковальова М. І.

(наук.кер. — доц. Лобач К.В)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ВХОДЖЕННЯ КРИМУ ДО УРСР: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Кримська проблема посідає значне місце в комплексі російсько-українських, внутрішньо російських та внутрішньо українських політичних